

JAKUB DOLATOWSKI

Co to znowu za znaczek w miejsce tytułu? Ten znaczek to litera, choć już na pierwszy rzut oka widać, że całkiem obca, nie nasza. A jak już litera – no to od biedy może być i tytuł? Zauważyłem ją niedawno, kartkując *Elementarz stylu w typografii* Roberta Bringhursta i po raz pierwszy, biję się w piersi, dowiadując się o istnieniu Þ. Nie sama zresztą litera wpadła mi w oko, a jej określenie, nazwa, i to, co przywodzi na myśl ogrodnikowi i botanikowi.

Jest to bardzo dawna, staroangielska (anglosaska), potem przez wieki jeszcze i średnioangielska, a współcześnie, na-

Starodawne Þ to zatem rozsiane po angielskich tekstach *th* – głogi, jak *Crataegus monogyna* porozsiewany tu i ówdzie, na jakichś kawałkach bezleśnych, ubogich i wygrzanych, na polach, nieużytkach i pastwiskach. Tak jak choćby poniżej; głogi w tych fragmentach, wyjętych kolejno z Thoreau i Rackhama, to już takie właśnie czysto typograficzne, na płaskiej glebie papieru, poczerwieniałe od jednego kliknięcia – drzewka, stojące w owocach, wśród czerni innych krzaków, kęp trawy, ziół i chwastów:

There are, apparently, two kinds of thorns close together on Nawshawtuct – one now and for some days in blossom, both bushes and the largest tree, – which are evidently varieties of the Crataegus coccinea, or scarlet-fruited thorn.

Thorn and ash are the commonest trees named, and with willow and oak make up nearly two-thirds of the total. Others include hazel, alder, elm, birch, holly, and lime. As we expect, trees strongly associated with woodland – beech, lime, service – are uncommon.

dal, islandzka, litera *thorn*. Przedstawia sobą bezdźwięczną *th*, jak właśnie w dzisiejszym angielskim *thorn*, cierniu lub kolcu albo „cierniu żywopłotów” czyli głogu (*hawthorn*). Ten „cierń”, to mogą być dla współczesnego Anglika i inne cierniste krzewy, zwłaszcza tarnina (*blackthorn*), ale nie jest to już znaczenie podstawowe, powszechnie wyczuwane – tym jest tylko „głóg”. Źródłem samego znaku jest w historii języka angielskiego prastary, runiczny alfabet *futhorc* (fuþorc) i jego runa *th*, która w rzeczy samej z początku przypominała kłujący wyrostek, z brzuskiem jeszcze nie obłym, niestępionym przez wieki używania, a – jak to w runach – trójkątnym, ostrym, odstającym od pionowej kreski gałęzi.

Wykorzystano:

Bringhurst R. (tłum. Dziewońska D.) 2008. *Elementarz stylu w typografii*, wyd. 2 (D2D.PL, Kraków); **Fuþorc** pl.wikipedia.org/wiki/fuþorc [17.02.2013]; **Język staroangielski** pl.wikipedia.org/wiki/Język_staroangielski [17.02.2013]; **Rackham O.** *The History of the Countryside*, 5th ed. (Weidenfeld & Nicolson, London); **Thoreau H. D.** (ed. by Torrey B. & Allen F. H.) 1962. *The Journal of Henry D. Thoreau*, 2 (Dover Publications, Inc., New York).

dr hab. Jakub Dolatowski pracuje w Arboretum i Zakładzie Fizjografii w Bolestraszczykach